

Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu

Tiiu Jaago (Tartu Ülikool), 2009

3. Eesti folkloristika 20. sajandil

Vt lisaks:

- Folkloristika aluste kursuse juurest:
 - slaide: Eesti rahvaluule kujunemine 20. sajandil:
http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/slaidid/6_20_saj_Eestis.pdf
 - loengut rahvaluule meetoditest: <http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/075lisa2.html>
- Märksõnaartikleid tänapäeva argikultuuri uurimisest: Argikultuuri uurimise terminoloogia e-sõnastik
<http://argikultuur.e-uni.ee>.
- Rahvaluule e-arhiive ja folkloristika-alaseid e-väljaandeid Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakonna kodulehelt Eesti Rahvaluule: <http://www.folklore.ee>.

3.1. Sissejuhatus

Teaduse kujunemislugu saab jälgida näiteks **institutsioonide** kujunemise järgi. 20. sajandil on loodud nii rahvaluule õppetool (1919) kui ka rahvaluule arhiiv (1927), pärast Teist maailmasõda loodi lisaks uurimisasutusena rahvaluuleosakond Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi juurde (1947), millest aja jooksul on välja kujunenud rahvaluule uurimisrühmi ühendav folkloristikaosakond ja 1987. aastast iseseisvunud etnomusikoloogia osakond. Kolm viimast institutsiooni (arhiiv, folkloristika ja etnoloogia osakonnad) kuuluvad praegu Eesti Kirjandusmuuseumi koosseisu.

1996. aastast ilmub eestikeelne folkloristika ajakiri Mäetagused (<http://www.folklore.ee/tagused>), mida antakse välja Kirjandusmuuseumi folkloristika

osakonnas. Lisaks ilmub ka ingliskeelne *Folklore*, teised ajakirjad ei ole veel sellist järjepidevust saavutanud. Enne 1990. aastaid avaldati rahvaluuleteemalisi artikleid kirjandusajakirjades (1906. aastast ilmunud Eesti Kirjandus; pärast Teist maailmasõda ajakirjas Keel ja Kirjandus <http://www.eki.ee/keeljakirjandus/>).

Teine teaduse kujunemist rütmistav tunnus seostub domineerivate **teadussuundade ja meetodite** eelistustega (vt ülevaadet rahvaluuleteaduslikest meetoditest Tiiu Jaago Folkloristika aluste e-loengutest: <http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/075lisa2.html>). Sellest lähtudes võib eesti folkloristika kujunemist 20. sajandil vaadata kui avatud ja spetsialiseeruvate perioodide vaheldumist. Avatud perioode iseloomustab:

- uute meetodite ja uue aineala (uute uurimisallikate) otsing
- teoreetiliste lähtealuste sõnastamine
- teadusala piiritlemine laiemas kultuuripildis ja teaduskontekstis
- teadusalade ja uuritavate kultuurivaldkondade piiride hajusus

Spetsialiseeruvaid ajajärke iseloomustab:

- teadusvaldkonna täpne määratlemine
- piirid teadusalade ja uuritavate kultuurivaldkondade vahel on selged ja raskesti ületatavad
- ühe meetodi (või samalaadsete meetodite rühma) domineerimine
- teooria viimistlemine.

3.2. Avatud ja spetsialiseeruvate ajajärkude vaheldumine

20. sajandi alguseks oli Eesti rahvaluuleuurimises kujunenud olukord, kus liiguti üha spetsialiseeruvama ajajärgu suunas. Selleks ajaks olid kujunenud suured rahvaluulekogud, ent need olid laiali erinevate seltside ja eraisikute käes. Oli alanud rahvaluule teaduslik uurimine: geograafilis-ajaloolist meetodist rakendades uuris Oskar Kallas vana rahvalaulu ühe kompositsioonivõtte levikuulatust ja hüpoteetilist algkodu. Laulude kompositsioonivõtte tuum – jutustuse ja selle sõnasõnaline kordamine – andis sedalaadi ülesehitusega lauludele ka vastava üldnimetuse – korduslaulud. Ühtlasi oli see Soome Kirjanduse Seltsi toimetatuna 1901. aastal ilmunud teos Oskar Kallase doktoritöö, mille ta kaitses Helsingi ülikooli juures. Kuigi nüüd oli Eestis rahvaluuledoktor, ei olnud siin siiski folkloristika erialaseid töökohti.

Aastal 1919 loodi emakeelse Tartu ülikooli juurde eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool (vt lähemalt Jaago 2003) ja esimeste lõpetajate tööna oli võimalik ka lõpule viia rahvaluule arhiivi rajamine 1927 (Berg 2002; Hiimäe 2003).

Õppetooli loomisega seotud dokumentides (peamiselt on need teaduskonna nõukogu koosolekute protokollid) on nähtav teadusvaldkondade omavaheline eristumine: kaks lähedast teadusharu etnoloogia ja folkloristika olid selleks ajaks juba iseseisvunud. Seda kinnitab tõik, et õppetoolide loomise arutluste käigus ei ilmnenu kuidagi, et need valdkonnad oleksid võinud olla koos ühes õppetoolis. Algusest peale kõneldakse rahvaluule õppetoolist filoloogia osakonna koosseisus. Etnograafia seotakse esialgu arheoloogiaga, mis plaanipäraselt kuulusid ajaloo osakonda, kuid mis samuti loodi eraldiseivate õppetoolidena.

Tõsi, just arheoloogia ja etnograafia eraldumisega seoses 1920. aasta mais teeb dekaan Jaan Jõgever ettepaneku „rahvateadus“ ehk etnograafia kokku viia rahvaluule õppetooliga. Ettepanek ei jõustunud, ent Jõgeveri seisukoha sõnastus on eriti huvitav selle poolest, et selles ilmneb, kui selgete piiridega olid toleaeegsed teadusvaldkonnad ja uuritavad kultuuriväljad. Aineloetelu (rahvalauludest „rahvanaljani“, eluhoonetest „asumise viisideni“) üldistatakse traditsioonilise ja modernse kultuuri vastandusena, kus folkloristika ja etnograafia tegeleksid sellega, mis on „väljapool uue aja kultuura otsekohest mõju“ (Jaago 2003: 44). Miks selline folkloristikat ja etnograafiat ühendav ettepanek siiski ei jõustunud, tulenes ühelt poolt eelkõneldud teadusvaldkondade iseseisvusest (üks oli tekstiteadus, teine välitöödele tuginev esemeid uuriv teadus), kuid teiselt poolt põhjustas selle ka toleaeagne teadustööpraktika – vastava ala asjatundjad olid samuti spetsialiseerunud kas ühe või teise, aga mitte mõlema ala uurimisele. See oli muuhulgas ka kavandatava etnograafia ja arheoloogia ühisõppetooli eraldumise põhjus – ei leitud neid teadusalasid ühendavat professorit. Meenutagem siinkohal, et veerand sajandit varem, 1896. aastal pidas Jakob Hurt oma ettekande rahvaluule kogumisest muinasaja uurijate ehk siis arheoloogia konverentsil.

Domineerivaks rahvaluule uurimise meetodiks 20. sajandi paari esimesel aastakümnel oli soome ehk geograafilis-ajalooline meetod (vt lähemalt Seljamaa 2008, <http://argikultuur.ee-uni.ee>). Seda rakendas ka Oskar Kallas oma väitekirjas, kuid pisut nihutatuna meetodi tuumast: kui üldiselt otsiti teemade ja motiivide genuinset seotust, siis Oskar Kallas tegeles laulu ülesehitusskeemi (korduslaulustruktuuri) leviku ja algkodu leidmisega. Sel põhjusel on

Oskar Kallase tööd seostatud ka strukturalismiga (Lehtipuro 1980: 7) Üldiselt mõjutas humanitaarteadusi 19. sajandi lõpul, 20. sajandi esimesel poolel loodusteadustest pärit arengu- ja liigiõpetus: kultuuris toimuvaid arenguid mõisteti kui arenguid lihtsamast keerulisemate vormide suunas ning tekstidest mõeldi kui kindlate piiridega iseseisvatest nähtustest. Skandinaaviamaades ja ka Eestis keskenduti sama teema ja motiividega tekstide leviku uurimisele, lähtudes eelmainitud arengu- ja liigiõpetusest. Sama üldlähtekoht kehtis ka Venemaal, kuid seal kujunes välja teksti ülesehitust uuriv suund – strukturalism. Selle manifestatsiooniks on Vladimir Propi „Morgologia skazki“ (1928). Geograafilis-ajaloolise koolkonna teoreetilise raami sõnastab Kaarle Krohn raamatus „Die folkloristische Arbeitsmethode“, mis ilmus 1926. aastal Oslos. Teatud tasandil moodustavad need uurimisviisid vastanduse, kuid neil suundadel olid samad üldteoreetilised lähtealused ja kohati need lähenemisviisid teaduspraktikas ju ka kattusid. Seda näiteks Oskar Kallase eelmainitud töös. Kuid sama võib näha ka soome koolkonna ühe rajaja ja esindaja Axel Olriku uurimuses muinasjutu eepilistest seadustest¹ – ka sel puhul on esil teksti ülesehitusega seotud samasused (ja mitte motiivide levik, nagu see on keskne klassikalise soome koolkonna töödes ja mille tulemused on koondunud teemade ja motiivide indeksitesse, millest tuntuim on Arne-Thompsoni-Utheri kataloog, ilmunud 2004. aastal sarjas FFC 284-286 ja mis sai alguse sama sarja kolmandast numbrist 1910. aastal – vt sarjas *Folklore Fellows' Communications* ilmunud teoste nimestikku FFC kodulehelt <http://www.folklorefellows.fi/comm/comm.html>). (Vt meetodite ja nende teoreetiliste sõnastuste kohta lähemalt Folkloristika aluste kursuse juurest meetodite e-loengust: <http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/075lisa2.html#2.1>.)

1920. aastate lõpul, 1930. aastateks oli olukord muutunud. Kahe professionaalse asutuse ja ühtlasi põlvkonna vahetuse toel toimus ka pööre folkloristikas, mis tõi kaasa avatud perioodi teaduses. Tartu ülikoolis jätkus filoloogiline – tekstide uurimisele keskenduv töö, rahvaluule arhiivi tööpraktika, mis eeldab mh välitöid, tõi kaasa etnoloogilise suuna väljakujundamise eesti folkloristikas (nt Tampere, Looitsa, Viidalepa töödes). Üha rohkem lähenetakse nt ajaloo uurimisele ja ajaloo uurimises on suundumusi, mis viitavad huvile rahvaluule vastu. Samuti toimub uus lähenemine folkloristika ja kirjandusteaduse vahel, ühisalaks teksti stiil (vt nt August Annisti töid).

¹ Vt muinasjutu eepilisi seadusi nt Laugaste 1986: 251.

Nõukogude ajal toimub taas teadusvaldkondade vaheline ja ka teadusvaldkonna sisene spetsialiseerumine. Folkloristika aine määratleti nõukogude folkloristika piire pidi kirjandusteaduse kaudu, ent teaduspraktikas tugineti ka oma teadustraditsioonile. Nende kahe määratluse erinevustest tulenev vaheala oli usundi ja kombestiku uurimine, mis nõukogude teaduses pidanuks jääma etnograafia valdkonda. Eesti folkloristika ületas selle vaheala ja lahknevuse, defineerides rahvaluulet kitsamas ja laiemas mõttes (vt nt Laugaste 1986: 3 ja 50; Tedre 1998: 545). Rahvaluule kitsama ja laiema määratluse kohandamine nõukogude-aegse folkloristikaga tugines siiski varasemale traditsioonile, kuid selle erinevusega, et 1930. aastatel oli esil pigem teadusküsimusest tulenev eristus: rahvaluule kui rahva sõnakunsti uurimisallikas, ja rahvaluule kui pärimusrühma mõttelaadi uurimise allikas. Nõukogude ajal jagunes eristus aga rahvaluuleliike pidi (rahvaluuleks kitsamas tähenduses oli nn žanriline folkloor – laulud, jutud ja lühivormid, kusjuures žanr määratleti kirjandusteaduslikest põhimõtetest lähtudes). Esmapilgul sõjajärgne ja järgne rahvaluule kitsam ja laiem määratlus ei erine teineteisest, ent lähemal vaatlemisel ilmneb, et meetodikeskse (ehk sõjajärgse) eristuse korral võivad nii laulud kui ka jutud ja lühivormid olla uuritavad mitte ainult kui sõnalooime, vaid neid võib analüüsida ka kui mõttelaadi (elutarkuse) väljendust, kus teksti žanrilised tunnused jäävad taustaandmeteks (vt lähemalt Jaago 1999).

Domineerivaks uurimismeetodiks kujunes tekstitüpoloogia ja sellega kaasnevalt nt tekstikriitika, allikakriitika. Töö eesmärgid seostusid suure arhiivi süstematiseerimisega nii kogude korrastamise kui ka allikapublikatsioonide jaoks. (Vt lähemalt Folkloristika aluste kursuse meetodite e-loengust: <http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/075lisa2.html#3.>)

Tüpoloogiline maksiim ammendus seda enam, mida enam hakati tegelema vana arhiivimaterjali kõrval tänapäeva rahvaluulega. See nõudis taas pärimusmaastiku uut mõtestamist ja teooria kohandamist uutele otsingutele vastavaks. 1980. aastate lõpuks, 1990. aastate alguseks oli kujunenud uus olukord, mis koondus kolme teemasse: tänapäeva rahvaluule uurimise esiletõus (vt nt kogumikke sarjast Tänapäeva folkloorist); kontekstikeskne uurimine (sh sotsiaalse tahu suurenemine tekstiuurimise kõrval või uute tekstiallikate kasutuselevõtt) ja interdistsiplinaarsus (mis tähendab teadusalade vaheseinte nõrgenemist). Kasutusele võetakse uusi meetodeid, millest ükski ei domineeri teiste üle.

3.3. Avatud ja spetsialiseeruva ajajärgu omavaheline seotus

Eelnevast ekskursist nähtub, et avatud perioodid on oma olemuselt üksteisele sarnasemad, nagu seda on ka spetsialiseeruvad perioodid omavahel. Nii on loomulik, et 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate alguses tunti huvi ja sisulist lähedust 1930. aastate uurimustega. Ühtlasi olid huvipakkuvad ka valgustus- ning vararomantismiaegsed allikad, kuna need seostusid autorite kaasaja (mitte minevikku suunatud) ja tänapäeva mõttes „interdistsiplinaarsete“ vaatlustega, mistõttu need allikad pakkusid palju kontekstilist teavet. Kuid ei ole ainult nii, et avatud perioodid on seotud omavahel ja spetsialiseeruvad omavahel, vastandudes üksteisele. Avatud ja spetsialiseeruvad perioodid mitte lihtsalt ei vahetu, vaid toimivad paralleelselt koos, teineteist luues ja kujundades. Küsimus on pigem selles, kumb neist on hetkel teaduse peateel.

Eelkirjeldatud avatud ja spetsialiseeruvad perioodid on üksteist loovad: domineeriva meetodi ammendudes pakub sellega paralleelselt toimunud meetodite kriitika tuge uute uurimisküsimuste ja lähenemisviiside tekkeks. Nii on uued meetodid ühelt poolt varasemate vastandused, kuid teiselt poolt neist ka välja kasvanud. Näiteks soome ehk geograafilis-ajalooline meetod on aluseks tüpoloogilise meetodi kujunemisele: mõlemad tegelevad tekstihulkade võrdlemisega ja mõlemad eeldavad rohkem või vähem, et tekstid luuakse valmislugudena, mida taasesitatakse. Mida enam meetod edasi areneb, seda enam pööratakse tähelepanu inimeste osale (asustusajalugu, tekstide funktsioon pärimusrühma jaoks jms) tekstide kujunemisel. Näiteks Laugaste eeldab arhetüübi (soome koolkonna mõistes laulu – variantide algkuju) olemasolu. Arhetüübi järglastest variante ei tohiks seega tüpologiseerimisel mingil juhul üksteisest eraldada. Seevastu tüpoloogilise koolkonna noorema põlve esindajad (Ülo Tedre, Ingrid Rüütel) näevad enam tekstide paindlikku muutumist, mis on tingitud pärimusrühma vajaduste, elustiili ja keskkonna muutumisest, ning määratlevadki tüüpi mitte enam laulu hüpoteetilisest algkujust (arhetüübist) lähtudes, vaid arvestavad ka laulu kasutuskonteksti. (Vt lähemalt Tiiu Jaago Rahvalaulu e-loengut: <http://lepo.it.da.ut.ee/~tjaago/laululisa.htm>.) Niisamuti on tüpoloogilise koolkonna stereotüüpiuuringud 1950.-1980. aastatel omakorda aluseks laulu loomistehnika, sõnavara ja tõlgenduse uurimisele 1990. aastatel (vt Saarlo 2000; 2001).

3.4. Folkloristika muutumine 1960.-1980. aastatel

1930ndatest 1980. aastateni kehtis rahvaluuledefiniitsioon, mis määratles rahvaluulet sellele olemuslikuks peetavate tunnuste kaudu: rahvaluule oli traditsiooniline, kollektiivne, suuline, anonüümne vaimne rahvalooming. Traditsioonilisus tuli esile näiteks, kui mainiti minevikku: „veel on säilinud vanu kombeid” (mitte rahvaluule on **ka** üks olemasolevaid väljendusviise). Kollektiivsus ja anonüümsus tulid esile, kui keskenduti ühiskondlikele rollidele (laulik, pillimees) ja mitte isikutele (see laulik, see pillimees). Suulisus pidi looma selge piiri rahvaluule ja kirjakultuuri vahele. Teaduspraktikas see päriselt nii ei olnud juba 1930. aastatel: just sel perioodil toob Walter Anderson rahvaluuleuurijate huvivälja kirja teel levivad õnne-kettkirjad (Anderson 1937; vt ka Seljamaa 2005); esitatakse küsimusi lauliku isikupära kohta (Paukson 1930), hiljem tuuakse esile pajatustele omast jutustajale viitamist (Hiimäe 1978: 47 jj.). 1950.-60. aastatel lisanduvad lauliku-uurimused, kus lauliku repertuaari vaatlemisel lähtutakse kollektiivsest lokaaltraditsioonist, ent töö tulemusena hakatakse üha enam kõnelema uuritud lauliku repertuaarist kui piirkonna traditsiooni esindavast lauluvarast. Näiteks: „Liis Alase repertuaar haarab kõiki möödunud sajandi teisel poolel Kihnus tuntud rahvalaululiike ja annab enam-vähem pildi Kihnu laulutraditsioonist üldse” (Kõiva 1964: 21; vrd Kokamäe 1957). 1970.-80. aastatel lisanduvad küsimused modernse ühiskonna pärimusest (nagu linnajutud, nn õudukad ja nende paroodiad, naljandid-anekdoodid, mõistatused, vt 1980. aastate otsingute tulemusi lähemalt artiklite kogumikest „Lipirud-lapitud. Tänapäeva folkloorist“, 1995 ja sama sarja teise numbrina aasta hiljem ilmunud „Mängult-päriselt“). Uute valdkondade ja teemade käsitlemisel püüti ühelt poolt rahvaluulet käsitleda objektiivselt, s.t sõltumata uurija isikust, teiselt poolt süveneb sajandi lõpus aga tõlgenduslike lähenemiste osakaal.

Mida enam tegeldakse rahvaluule uurimisel pärimuse kasutuskontekstidega (nt 1970. aastatest alates humanitaar- ja sotsiaalteadused lähenedes), seda enam tekib küsimusi pärimusteksti ja pärimusrühma omavahelisest seotusest. Rahvaluule (rahvaluuleteksti) analüüsil hakati objektiivsete omaduste (nagu vorm, pikkus jms) kõrval üha enam kõnelema pärimuse kasutusseost ja selle mõjust tekstile. See avaldus ju ka tüpoloogilise koolkonna vanema ja noorema põlvkonna erinevuses, kus noorem põlvkond arvestas tekstide tüpologiseerimisel ka tekstikasutusseost. Kristi Salve on märkinud, et setu itkude kogumisolukorra erinevus on mõju avaldanud ka tekstidele, mis on alal hoitud arhiivis (Salve

2000 [1993]: 57). Vaike Sarv on oma raamatus “Setu itkukultuur” (2000: 41-43) eristanud itku traditsiooni (kõik olemasolevad esinemisvormid) ja kultuuri (mis eeldab itku esinemiskontekstina pärimusrühmas tuntud suhtlemisviisi ning –vajadust ehk siis itkemist kui sotsiaalset tegevust).

Kui varasema (positivistliku) folkloristika seisukohalt rahvaluule oma olemuselt ei muutunud, kui vahetus esitamistehnika (arhiivist oli võimalik õppida laul selgeks ja esitada see kui ehe rahvaluule; niisamuti võidi rahvakombeid teadusliku stsenaariumi järgi kommete salvestamiseks lavastada); siis sajandi lõpus esile tulnud lähenemisviisi korral see enam nii ei ole: tekst on oluliselt sõltuv esitusest ja kasutusseosest. Ühtlasi hakati otsima uusi rahvaluuledefiniitsioone, milles alati toodi välja seos pärimusrühma ja pärimuse vahel. Rahvaluule muutus üha enam tegevuse kaudu määratletuks: rahvaluule on teatud laadi suhtlemisviis, mis hõlmab nii tekste, nende pärimusrühma poolest tõlgendust kui ka väljendusviise. (Vt lähemalt Jaago 1999.)

Uuritavad tekstid hakkasid sajandi viimasel veerandil kaotama oma ainuseost ühe teadusvaldkonnaga. Nt elulood on nii folkloristika, etnoloogia, ajaloo, kirjandusteaduse kui ka sotsioloogia uurimisallikaks. Kui sajandi alguses oli teaduse keskmeks teatud kultuurivaldkond teadusharu olemasolu õigustava faktina (teadusharul pidi olema oma allikas, oma meetod ja teooria), siis sajandi lõpuks näikse raskuskese allikalt nihkunud olevat uurimismeetodile. Ent millised on need ainuomased lähenemisviisid ühes või teises teadusharus, see sõltub suuresti teaduse sisemistest arengutest, sj teadusajaloolistelt kujunenud uurimistraditsioonist.

Nõukogude Liidu lagunemise järel tekkinud lääne kontaktidest tulenevalt on kultuuri uurivate teaduste arengut 1990. aastatel teadusfoorumitel vestlustes seletatud ka kui lääne või uue poliitilise olukordade mõju (vrd Viires, Vunder 2008: 35). Kõigele vaatamata ei ole see Eesti folkloristika muutumise domineeriv põhjus: suheldi ka varem ja need varasemad suhtlused olid Eestis nähtavad, eriti tihedad olid kontaktid Soome uurijatega; võeti osa rahvusvahelistest konverentsidest, kuigi piirataval arvul kui praegu (vt nt 1980. aastate lõpul alanud lastefolkloori kogumisaktsioonist, mis tõukus kohtumisest Soome folkloristidega, ent toetus 1930. aastate ERA kogemusele: Kõiva 1995; Nõukogude armee teenivate sõdurite folkloori kogumine 1980. aastate lõpul: Hiemäe 1996; koostöö Soome folkloristidega 1960. aastatest

läänemere-soome lühivormide uurimisel: Krikmann 2001). Teadusharu uuenemine eeldab teatud ajaloolist sügavust, lihtsalt uute meetodite ülevõtmine ei ole kuigi kandev kaugemas perspektiivis. Rahvusvahelistel foorumitel ilmnevad pigem paralleelid ja analoogiad (nt stereotüüpia ja vormeli uuringud, pärimusliku ajaloo ja *oral history* uuringud, ajalooline poeetika vs etnopoetika) kui teadmine, et Eestis pole midagi sarnast uuritud. Seega on uute kontaktide loomisel tekkinud vajadus pigem „tõlkimise” kui ülevõtmise järele.

Kirjandus ja käsikirjad

Anderson, Walter 1937. Kettenbriefe in Estland. Eesti Rahvaluule Arhiivi toimetused 7. Tartu: ERA.

Berg, Diana 2002. Eesti Rahvaluule Arhiivi saamislugu. – Kogumisest uurimiseni. Artikleid Eesti Rahvaluule Arhiivi 75. aastapäevaks. Koost Mall Hiimäe. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, lk 9-28.

Hiimäe, Mall 1978. Kodavere pajatused. Kujunemine ja koht rahvajututraditsioonis. Tallinn: Eesti Raamat.

Hiimäe, Mall 1996. Kaasaja sõdurifolkloor: millest ja kuidas? – Mängult-päriselt. Tänapäeva folkloorist II. 1996. Eesti Rahvaluule Arhiiv, Eesti Keele Instituut, lk 7-25: <http://www.folklore.ee/rl/pubte/ee/cf/mjap/mall.html>.

Hiimäe, Mall 2003. Eesti Rahvaluule Arhiivi rajaleidmised. – Pärimus ja tõlgendus. Artikleid folkloristika ja etnoloogia teooria, meetodite ning uurimispraktika alalt. Koost Tiiu Jaago. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 50-60.

Jaago, Tiiu 1999. Rahvaluule mõiste kujunemine Eestis. – Mäetagused 9, lk 70-91: <http://www.folklore.ee/tagused/nr9/rhl.htm>.

Jaago, Tiiu 2003. Kas folkloristika ja etnoloogia eraldumine sai alguse emakeelse ülikooli õppetoolide loomisest? – Pärimus ja tõlgendus. Artikleid folkloristika ja etnoloogia teooria, meetodite ning uurimispraktika alalt. Koost Tiiu Jaago. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 37-49.

Kallas, Oskar 1901. Die Wiederholungslieder der estnischen Volkspoesie. Helsingi: Soome Kirjanduse Selts.

Krohn, Kaarle 1926. Die folkloristische Arbeitsmethode, begründet von Julius Krohn und weitergeführt von nordischen Forschern. Oslo: Aschehoug.

Kokamäe, Hilja 1957. Mai Kravtsov. Diplomitöö. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool. Käsikiri asub TÕ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas: DT 39.

Kõiva, Mare 1995. Koolipärimuse kogumise ja kogumiku saateks. – Lipitud-lapitud. Tänapäeva folkloorist. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Keele Instituut, lk 331-334: <http://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/cf/lipitud/>.

Kõiva, Otilie 1964. Kihnu rahvalaulikutest. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.

Laugaste, Eduard 1986 [1975]. Eesti rahvaluule. 3., täiend tr. Tallinn: Valgus.

Lehtipuro, Outi 1980. Perinteentutkimus tienhaarassa. – Perinteentutkimuksen perusteita. Toim Outi Lehtipuro. Porvoo, Helsingi, Juva: Werner Söderström OY, lk 7-18.

Lipitud-lapitud. Tänapäeva folkloorist. 1995. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Keele Instituut.

Mängult-päriselt. Tänapäeva folkloorist II. 1996. Eesti Rahvaluule Arhiiv, Eesti Keele Instituut.

Paukson, Harald 1930. Eesti rahvalaulu ettekande-rütmist. – Looming 4, lk 433-448.

Propp, Vladimir 1928. Морфология сказки. Leningrad: Akademia.

Saarlo, Liina 2000. Kodavere (regi)laulikud: kes ja kus. – Kust tulid lood minule... Artikleid regilaulu uurimise alalt 1990. aastatel. Toim Tiiu Jaago ja Ülo Valk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 161-184.

Saarlo, Liina 2001. Regilaulude vormelid: kvantiteet ja kvaliteet. – Regilaul – keel, muusika, poeetika. Toim Tiiu Jaago, Mari Sarv. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikool, lk 271-297.

Salve, Kristi 2000 [1993]. Toone tare. Tähelepanekuid setu surnuitkude žanridevahelistest ja geograafilistest seostest. – Tagasipöördumatus. Sõnad ja hää. Toim Kristi Salve, Mare Kõiva, Ülo Tedre. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, lk 55-72.

Sarv, Vaike 2000. Setu itkukultuur. Ars Musicae Popularis 14. Tartu-Tampere: Eesti Kirjandusmuuseum ja Tampereen yliopisto.

Seljamaa, Elo-Hanna 2005. Walter Anderson: A Scientist beyond Historic and Geographic Borders. – Studies in Estonian Folkloristics and Ethnology. A Reader and Reflexive History. Toim Kristin Kuutma, Tiiu Jaago. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 153-200.

Seljamaa, Elo-Hanna 2008. Geograafilis-ajalooline meetod. – Argikultuuri uurimise terminoloogia e-sõnastik. Toim Tiiu Jaago. Tartu Ülikool, eesti ja võrdleva rahvaluule osakond. URL: <http://argikultuur.e-uni.ee>.

Tedre, Ülo 1998. Rahvaluule. – Eesti rahvakultuur. Koost Ants Viires, Elle Vunder. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, lk 545-587.

Viires, Ants ja Elle Vunder (toim) 2008. Eesti rahvakultuur. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.